

Euroopa sotsiaalpartnerite organisatsioonide esindavus: toiduaine- ja joogisektor

Kommenteeritud kokkuvõte

Sissejuhatus

Käesolev uuring annab teavet, mis on vajalik valdkondliku sotsiaaldialoogi edendamiseks toiduaine- ja joogisektoris. Euroopa Komisjoni taotlusele korraldatud Euroopa Töösuhete Vaatluskeskuse (EIRO) esindavusuuringute eesmärk on teha kindlaks esindavad sotsiaalpartnerite ühingud, kellega tuleb Euroopa Liidu toimimise lepingu sätete kohaselt konsulteerida. Uuringuga tehakse seega kindlaks asjakohased liikmesriikide toiduaine- ja joogisektori sotsiaalpartnerite organisatsioonid, kasutades ülevalt allapoole lähenemisviisi (Euroopa katusorganisatsioonide liikmete nimekirja koostamine) ja alt ülespoole lähenemisviisi (EIRO siseriiklike kontaktisikute kaudu).

Euroopa sotsiaaldialoogi tõhusus sõltub sektori asjakohaste riiklike osalejate esindavusest – Euroopa sotsiaaldialoogis saavad osaleda ainult piisavalt esindavad ühingud.

Liikmesriigi ühingut käsitatakse sektoriga seotud asjakohase huviühinguna, kui see vastab järgmistele kriteeriumidele:

- a) ühingu tegevusvaldkond on sektoriga seotud;
- b) ühing osaleb korrapäraselt sektoriga seotud kollektiivlääbirääkimistes ja/või on seotud asjaomase Euroopa huviühinguga.

Euroopa ühingut käsitatakse sektoriga seotud asjakohase huviühinguna, kui see on kantud komisjoni nimekirja, mis sisaldab huviorganisatsioone, kellega tuleb ELi toimimise lepingu artikli 154 kohaselt sektori nimel konsulteerida ja/või kes osalevad sektoriga seotud Euroopa sotsiaaldialoogis ja/või on taotlenud artikli 154 kohast konsulteerimist.

Sektori määratlemine

Käesolevas uuringus on toiduaine- ja joogisektor määratletud Euroopa Ühenduse majanduse tegevusalade statistilise klassifikaatori (NACE Rev. 2) kohaselt, et tagada tulemuste riikidevaheline võrreldavus. Täpsemalt on see sektor piiritletud NACE koodidega C10 (toiduainete tootmine) ja C11 (joogitootmine).

Majanduslik taust

Tööhõivenäitajad

Eurostati andmete kohaselt oli EL 27s selles sektoris 2010. aastal üle 4 739 900 töötaja ning toiduainete tootmine moodustas üle 90% sektorist. Sektori tööhõive on vaid 2% EL 27 kogutööhõivest, samas kui sektori tegevusalad annavad 2% EL 27 SKPst. Meeste osakaal mõlema allsektori tööhõives on üle 58%. Toiduainete tootmise valdkonnas töötab rohkem naisi (43%) kui joogitootmise valdkonnas (29%), kusjuures mõlemad näitajad on väiksemad kui naiste keskmine osakaal EL 27 kogutööhõives (45,5%). Sektoris ei ole palju füüsilisest isikust ettevõtjaid ega praktikakohti, välja arvatud Saksamaal, Kreekas ja Itaalias, kus nende osakaal on üle 20%.

Toiduaine- ja joogisektor koosneb ligikaudu 310 000 ettevõttest, mis tegutsevad kohalikul ja piirkondlikul tasandil, aga ka maailmaturul. Valdav osa toodetest pärineb väikestest ja keskmise suurusega ettevõtetest (VKEdest) ning ülemaailmsetest ettevõtetest. Kuigi suurettevõtted moodustavad vaid 0,9% ettevõtetest, on VKEde osa kogukäibes 48,5% ja kogutööhõives 63%, samas kui suurettevõtete osa käibes on 51,5% ja tööhõives 37%.

Hiljutine areng

Finantskriis avaldas toiduaine- ja joogisektorile teatavat mõju, kuid see ei olnud nii märkimisväärne kui teistes sektorites. Tööhõive hakkas vähenema 2008. aasta kolmandas kvartalis ja see negatiivne suundumus püsis 2010. aastani, mil tööhõive hakkas kasvama.

Muudatuste tõukejõuks on peamiselt üleilmastumine. Rahvusvahelise kaubanduse suurenemine ja kapitaliinvesteeringute piiriülene liikuvus on põhjustanud olulisi muutusi turgudel ja kaubanduse struktuuris. Samal ajal on kaubanduse liberaliseerimine ja tärkava turumajandusega riikide jõukuse kasv loonud uusi turuvõimalusi ja konkurentsiallikaid. Sektori praegused probleemid on klientide mure hindade pärast, toiduohutus ja tervishoid, töövõimuse madal tase ning teadusuuringute ja innovatsiooni ebapiisav areng.

Huvide esindamine riigi tasandil

Ametiühingud

Aktiivsete ametiühinguliikmete arv on väga erinev, ulatudes rohkem kui 1,5 miljonist (UNITE Ühendkuningriigis) vaid mõnekümne POMYNI liikmeni Kreekas. See märkimisväärne erinevus kajastab pigem majanduse suuruse erinevust ja liikmeskonna tegevusvaldkondade mitmekesisust kui liikmete värbamise suutlikkust.

Kõigis 27 riigis on vähemalt üks sektoriga seotud ametiühing. Kokku tehti kindlaks 96 sektoriga seotud ametiühingut, mis vastasid esindavusuuringusse kaasamise kriteeriumidele, ja see näitab, et süsteem on pluralistlik. Kuues riigis on ainult üks sektoriga seotud ametiühing, viies riigis kaks ja kolmes riigis kolm sektoriga seotud ametiühingut. 13 riigis on vähemalt neli sektoriga seotud ametiühingut, mis näitab sektori killustatust.

Töötajate organisatsioonid

Kokku tehti kindlaks 115 sektoriga seotud tööandjate organisatsiooni 24 riigis. Sektoriga seotud tööandjate ühing puudub kolmes riigis (Küpros, Leedu ja Malta). Üheksas riigis 24st, kus on tööandjate ühingud, ei osale vähemalt osa nimekirja kantud organisatsioonide kollektiivläbirääkimistes. Üldiselt võivad ärihuve esindavad või ametiühinguorganisatsioonid tegeleda ka muude kui töösuhetega seotud huvidena ning toiduaine- ja joogitööstuse puhul see nii ongi.

Üheksas riigis 24st, mille kohta esitati sektoriga seotud organisatsioonide teave, on kindlaks tehtud ainult üks organisatsioon, samas kui üheksas riigis 24st (37,5%) on vähemalt neli organisatsiooni. Seega on nii tööandjate organisatsioonide kui ka ametiühingute seas (rohkem küll esimeste seas) ülekaalus pluralistlikud ühinguühendused.

Kollektiivläbirääkimised

Kollektiivläbirääkimistes osalemise määr on kümnes riigis 21st, mille kohta on andmeid, vähemalt 50%. Üheksas riigist neist kümnest on osalemise määr vähemalt 80%. See näitab, et kollektiivläbirääkimistes osalemise määr on Euroopa riikides suuresti polariseerunud. Üldiselt on Skandinaavia riikides, Belgias, Austrias, Hispaanias ning uutest liikmesriikidest Sloveenias ja Rumeenias osalemise määr kõige kõrgem ning Portugalis, Ühendkuningriigis ja enamikus teistes uutes liikmesriikides üsna madal.

Huvide esindamine Euroopa tasandil

Toiduaine- ja joogisektori organisatsioonid, kelle Euroopa Komisjon on kandnud nende sotsiaalpartnerite organisatsioonide nimekirja, kellega tuleb ELi toimimise lepingu artikli 154 kohaselt konsulteerida, on töötajaid esindav European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade Unions (EFFAT) ja tööandjaid esindav FOODDRINKEUROPE.

EFFATil on 54 otsest tütarorganisatsiooni 25 liikmesriigis ja 39 neist osalevad valdkondlikes kollektiivläbirääkimistes. Tasub märkida, et Poolas ja Portugalis ei ole enamik kaasatud ametiühinguid seotud ühegi Euroopa organisatsiooniga. FOODDRINKEUROPE'il on 24 otsest tütarorganisatsiooni 22 liikmesriigis ja 10 neist osalevad valdkondlikes kollektiivläbirääkimistes. Et FOODDRINKEUROPE'iga on seotud vaid 21% tööandjate organisatsioonidest, ei ole märkimisväärne arv sektoriga seotud ELi tööandjate organisatsioone FOODDRINKEUROPE'iga seotud.

Järeldused

EL 27 toiduaine- ja joogisektori ülevalt allapoole ja alt ülespoole analüüs näitab, et sektori tööandjate ja töötajate kõige tähtsamate üleliiduliste esindajatena tuleks käsitada organisatsioone EFFAT (töötajad) ja FOODDRINKEUROPE (tööandjad).

Lisateave

Aruanne „Representativeness of the European social partner organisations: Food and drink sector“ („Euroopa sotsiaalpartnerite organisatsioonide esindavus: toiduaine- ja joogisektor“) on veebilehel <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn1207014s/index.htm>.

Lisateabe saamiseks võtke ühendust teabeametnik Camilla Galli da Bino'ga e-posti aadressil gdb@eurofound.europa.eu.